

RECHT OP BIJSTAND VAN EEN ADVOCaat VOORSTEL VAN RICHTLIJN EU

Vicky De Souter, Attaché, Directie Strafwetgeving FOD
Justitie

De Europese uitdaging van toenadering van procedurele rechten – Een lang verhaal

Grote dispariteit tussen standaarden, regels, procedures en praktijken
tussen de lidstaten van de EU

- Belang toenadering van procedurele regels voor versterking van het wederzijds vertrouwen in elkaars strafprocedure
- Eerste poging in 2004: voorstel van kaderbesluit betreffende de belangrijkste procedurele rechten – niet geland
- Zweeds voorzitterschap (2009): stapsgewijze aanpak: Resolutie betreffende een routekaart ter versterking van de procedurele rechten (6 maatregelen):
 - Maatregel A – Richtlijn vertaling/vertolking - 20 oktober 2010 (omzetting tegen 27 oktober 2013)
 - Maatregel B – Richtlijn recht op informatie – 27 april 2012 (omzetting tegen 2 juni 2014)
 - Maatregel C – Recht op bijstand van een advocaat – **Voorstel Richtlijn van 8 juni 2011**
 - Maatregel D – Communicatie met familie, werkgever en consulaire autoriteiten (opgenomen in voorstel maatregel C)
 - Maatregel E – Bijzondere waarborgen voor kwetsbare verdachten of beklaagden
 - Maatregel F – Groenboek over voorlopige hechtenis

Wetgevend proces EU - Gewone wetgevende procedure

Federal Public Service
Justice

.be

Medebeslissingsprocedure of de gewone wetgevingsprocedure

- 1) Commissie (initiatiefrecht)
- 2) Raad (27 lidstaten)
- 3) Europees Parlement

Voorstel van de COM wordt afzonderlijk besproken door de Raad en het Parlement, elk via hun eigen procedures. Drie actoren komen dan samen in de trialoog om te komen tot één gezamenlijke compromistekst van de 3 compromisteksten ...

CPS - Studiedag 27 maart 2013

5

.be

Krachtlijnen van het voorstel van richtlijn bijstand van een advocaat (Europese Commissie)

Federal Public Service
Justice

.be

Doelstellingen van de Europese Commissie

- Bevorderen van het evenwicht tussen de efficiëntie van de vervolging en van de rechten van verdediging
- Versterken van het wederzijds vertrouwen tussen gerechtelijke autoriteiten, en bijgevolg ook van de wederzijdse erkenning
- Beschermen van verdachten tegen het risico van zelf-incriminatie en slechte behandeling

CPS - Studiedag 27 maart 2013

7

.be

Inhoud

- Optie splitsing van maatregel C in maatregel C.1. – Het recht op bijstand van een advocaat en maatregel C.2. – Het recht op juridische bijstand
- Personeel toepassingsgebied: elke persoon die verdacht of beschuldigd wordt een misdrijf te hebben begaan
- Materieel toepassingsgebied
 - Recht op vertrouwelijk overleg met zijn advocaat
 - Recht op bijstand van een advocaat tijdens **ALLE** verhoren (met actieve interveniërende rol van de advocaat)
 - Recht op bijstand van een advocaat tijdens **ELKE** onderzoekshandeling of handeling van bewijsverzameling waarbij de aanwezigheid van de persoon is vereist of toegelaten
 - Recht advocaat detentieplaatsen binnen te gaan om detentieomstandigheden te controleren
- Afwijking van deze rechten voor dringende redenen gelinkt aan de dringende noodzakelijkheid om een aanslag op het leven of fysieke integriteit van personen te voorkomen
- Recht op vrijwillige en eenduidige afstand en na informatie over de gevolgen ervan
- Sanctie: elke verklaring / bewijs verkregen zonder de bijstand van een advocaat is niet toegelaten
- Toepassing van het recht op bijstand van een advocaat in het kader van een Europees aanhoudingsmandaat

CPS - Studiedag 27 maart 2013

8

.be

“Spontane” Belgische reactie op voorstel

Federal Public Service
Justice

.be

??????????????

Indiening voorstel door de Commissie: 8 juni 2011

Moment dat de Belgische "Salduz-wet" in volle parlementaire
bespreking was

Eindstemming 20 juli 2011

Uitgangspunt wetgever: vigerende rechtspraak EHRM

CPS - Studiedag 27 maart 2013

10

.be

Belangrijkste Belgische ????? betrekking op:

- Benadering van rechten vs benadering van mogelijkheden
- Splitsing C.1. / C.2.
- Ruime toepassingsgebied: alle misdrijven
- Aanwezigheid advocaat tijdens elk verhoor – bewijsvergaring (einde van het inquisitoire rechtssysteem?)
- Rol van de advocaat: contradictoire debatten tijdens verhoor?
- Afwijkingen – Exhaustieve lijst van dwingende redenen (rechtspraak EHRM?)
- Sanctie: komt neer op harmonisatie van de regels inzake de toelaatbaarheid van het bewijs

CPS - Studiedag 27 maart 2013

11

.be

Overzicht besprekingen in de Raad

Federal Public Service
Justice

.be

VERLOOP

- Doel: komen tot een algemene aanpak = consensustekst tussen de 27 lidstaten
- Post – Lissabon: geen eenparigheid meer vereist, gekwalificeerde meerderheid volstaat
- Besprekingen vangen aan in bevoegde technische werkgroep (in casu DROIEN)
- Gestart in tweede helft van 2011 onder Pools Voorzitterschap
- Gedurende onderhandelingen: kloof tussen twee groepen van lidstaten
- 'Verzet' van de groep van zes: BE, FR, NE, UK, IER en LUX:

politieke nota van de Ministers van Justitie aan Commissaris Reding

- BE: officieel schrijven van het College van PG's aan Commissaris Reding
- ! Effectief en concreet te garanderen recht / bieden van de mogelijkheid om – zich niet verzetten tegen
- JBZ – Raad van 8 juni 2012: goedkeuring algemene aanpak
 - !! Algemeen voorbehoud van BE, PT en EE

Krachtlijnen algemene aanpak van de Raad

- Vanaf het moment dat persoon geïnformeerd wordt door de bevoegde autoriteiten dat hij ervan verdacht of beschuldigd wordt een strafbaar feit te hebben gepleegd
- Uitsluiting van de administratieve inbreuken
- Uitsluiting van feiten die enkel bestraft kunnen worden met geldboete of voor dewelke een vrijheidsstraf niet kan of niet moet worden opgelegd

- Recht om met advocaat te communiceren vóór elk verhoor
- Recht op bijstand advocaat tijdens alle officiële ondervragingen door politievle of gerechtelijke autoriteiten
- De rol van de advocaat tijdens verhoor moet worden bepaald overeenkomstig de procedures van nationaal recht
- Schrapping rol advocaat om detentieomstandigheden te controleren
- Onderzoekshandelingen of handelingen van bewijsverzameling voor dewelke een bijstand van de advocaat kan moeten worden bepaald door het nationale recht, maar minimaal voor volgende drie indien deze voorzien zijn in het nationale recht:
 - Line – up
 - Confrontatie
 - Wedersamenstelling

Benadering van rechten vs benadering van mogelijkheden

- Personen van hun vrijheid beroofd

Verplichting van de bevoegde autoriteiten om de effectieve uitoefening van het recht te garanderen

- * Proactieve houding van de bevoegde autoriteiten
- * Directe band met rechtsbijstand

- Personen niet van hun vrijheid beroofd

Bevoegde autoriteiten kunnen persoon niet verhinderen om zijn recht op toegang tot een advocaat uit te oefenen

- * Proactieve houding van de persoon
- * Geen directe band met rechtsbijstand

CPS - Studiedag 27 maart 2013

16

.be

- Tijdelijke uitzonderingen op uitoefening van het recht om dwingende redenen

- Twee uitzonderingen op principe vertrouwelijk overleg

- * dringende nood om ernstig misdrijf te voorkomen
- * voldoende redenen om aan te nemen dat de advocaat betrokken is in strafbare feiten met de persoon

- Schrapping van de bepaling mbt de toelaatbaarheid van het bewijs

- Toepassing in het kader van het EAB enkel in de uitvoeringsstaat

CPS - Studiedag 27 maart 2013

17

.be

Overzicht besprekingen in het Europees Parlement

Federal Public Service
Justice

.be

CPS - Studiedag 27 maart 2013

19

.be

VERLOOP

- Aanduiding van een 'rapporteur'
- Ontwerpverslag opgesteld door de rapporteur (februari 2012)
- Bespreking in de bevoegde Commissie(s) met voorstellen tot amendering
- Behandeling in plenaire zitting met oriëntatiestemming – gewone meerderheid van stemmen: 10 juli 2012

CPS - Studiedag 27 maart 2013

20

.be

Krachtlijnen oriëntatiestemming EP

- Recht om te communiceren met advocaat en recht hem te ontmoeten op elk moment van de procedure
- Recht op bijstand advocaat tijdens elk officieel verhoor door politionele of gerechtelijke autoriteiten
- Actieve rol van de advocaat
- Toegang advocaat detentieplaatsen om omstandigheden te controleren
- Recht op aanwezigheid advocaat tijdens elke onderzoekshandeling of handeling van bewijsverzameling waarop de aanwezigheid van de persoon is toegelaten of vereist, uitgezonderd wanneer dit een risico voor de bewijsverzameling zou opleveren

CPS - Studiedag 27 maart 2013

21

.be

- Afwijking van het recht om dwingende redenen verbonden aan de dringende noodzakelijkheid om een ernstige aanslag op het leven, de vrijheid of de fysieke integriteit van een persoon te voorkomen
- Absolute vertrouwelijkheid van het overleg
- Sanctie – Elke verklaring / bewijs verkregen in afwezigheid van het recht op toegang tot een advocaat is niet toegelaten, zelfs indien het verkregen is met toepassing van een geldige afwijking op het recht
- Toepassing recht op bijstand in het kader van het EAB

Het vervolg ...

Federal Public Service
Justice

.be

'TRIALOOG'

- Europese Commissie – Raad (vertegenwoordigd door het Voorzitterschap) – Europees Parlement zitten samen rond de tafel
- Consensus tussen voorstel Commissie – Algemene aanpak van de Raad – Tekst van het Europees Parlement
- Trialoog is aangevat in september 2012 en is nog steeds lopende...

CPS - Studiedag 27 maart 2013

23

.be

Tot slot

Federal Public Service
Justice

.be

- Belang om de toenadering van procedurele garanties verder te zetten en de uitvoering van de routekaart te verzekeren
- Maar met betrekking tot maatregel C:
 - Confrontatie met belangrijke verschillen tussen de strafprocedures van de lidstaten
 - Zeer uiteenlopende aanpak van het recht op bijstand van een advocaat
 - Zeer uiteenlopende interpretaties, niet alleen van de 'Saldus-rechtspraak' maar ook van het voorstel van richtlijn
 - Afwezigheid van het in rekening brengen van de gevolgen van deze richtlijn op het systeem van juridische bijstand
 - Grenzen van de stapsgewijze aanpak / Risico van de stapsgewijze aanpak (verlies zicht op het geheel van procedurele waarborgen)

Dank voor de aandacht!

